

75/3

Mededelingenblad

Heemkundekring „Peelland”

**EIGENDOM
HEEMKUNDEKRING
HELMOND-PEELLAND**

Maart 1975

Drie -maandelijks tijdschrift
van
Heemkundekring "PEELLAND"

Sekretariaat

Ruusbroecklaan 50, Helmond.

VOORWOORD.

Zie hier het eerste nummer, na een lange tijd van afwezigheid.

Wij openen met een zeer summier geschiedenis van onze stad.
Vanzelfsprekend onvolledig.

Wij hebben maar wat grepen gedaan, met de hoop, dat U, leden,
deze handvatten wilt aangrijpen om zich ook eens te verdiepen
in het verleden van ons Helmond.

U zult gegrepen worden door het wel en wee van de geschiedenis.

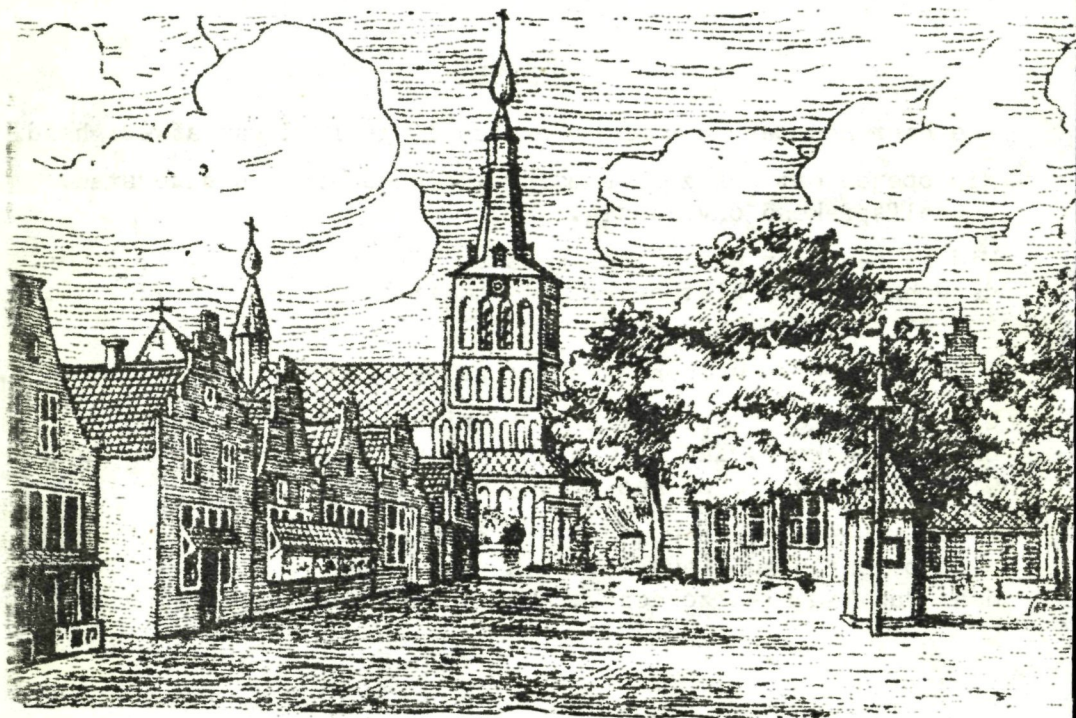
U zult het heden beter kunnen begrijpen, omdat U tot de
ontdekking komt, dat wat nu gebeurt niet zo nieuw is en dat
wij uit het verleden heel wat kunnen leren.

Wij, Uw bestuur, hopen, dat dit nummer een nieuwe aanzet mag
zijn om ons blad nieuw leven in te blazen.

Maar dat kan niet zonder Uw actieve medewerking. Doet U mee ?

Het bestuur.

GESCHIEDENIS van HELMOND in het kort.

Markt Helmond + 1730

"De Naam HELMOND"

De naam Helmond wordt door verschillende schrijvers op diverse wijzen verklaard.

Bij Van Oudenhove lezen wij: "Helmont voert synen naem van eenen helm ende eenen helm in zijn wapen ende blijktt uyt beyde, dat deze stadt een frontierstadt gebouwt is, dewelcke haer op synen helm ende wapentuych naest Godt moest vertrouwen".

(De helm komt van het woord helmen, wat beschermen betekent)

Volgens Schutjes deel IV blz. 112, is het woord Helmond gevormd uit twee wortelwoorden, te weten: hel, hil of hille, dit is een hoogte of helling, en mond: dit is een dijk, veiligheidsplaats of sterkte; daarbij wordt er dan op gewezen, dat Helmond gelegen is aan de rivier de AA in een betrekkelijke laagte en dat het verval tussen de Peel en Helmond zeer groot is; en dan vraagt hij zich af, zou de vestiging der plaats soms een begin genomen hebben aan deze helling ?

In een verhandeling over de Naams-afleiding van Gemonde verklaart C.R. Hermans de betekenis van de naam Helmond als een plaats, toegewijd aan Hel of Hil, de godin der onderwereld, en brengt zij de eredienst dier godin in verband met een heidense kattenverering, waaraan wij nog zouden herinnerd worden:

1e Doordat de Helmondenaren in vroeger tijden katten genoemd werden

Volgens het verzinsel van Ds. St. Hanewinkel, in zijn boek Reize door de Majorij 1799 blz. 74, zouden zij die benaming te danken hebben aan hun lelijke taal.

Letterlijk schrijft hij: "Men noemt de Helmonders spotswijze de Katten.

Deezen naam hebben zij buiten twijfel wegens hunne lelijke taal, die zeer wel, vooral als men eene menigte van verre hoort spreken, naar het gelol van katten gelijkt, gekreegen".

2e Door het vroegere Helmondse gebruik van katten knuppelen

op Vastenavond.

Waarschijnlijk heeft het bekende rijmpje Helmonder Kattendonder enz. zijn ontstaan aan bovenstaande te danken.

3 e Door het Helmondse spreekwoord: " Zie, de kat zit op d'n torre en kiekt heil Helmut dur".

In Frenken's "Helmond in het verleden" (deel 1 blz. 22) lezen wij het volgende:

"De verklaring van Hermans komt ons in hoofdzaak als de meest waarschijnlijke voor.

Op den eeredienst van Hil duiden misschien de oude benamingen: de Hillebeemd, gelegen aan den Zwanendijk te Helmond; de Hilakker onder Bakel en de Hillebeek, eene weide, onder Lierop".

Dr. H.H. Knippenberg schreef 24 oktober 1928, in het avondblad van de Maasbode het volgende over de naam Helmond:

"Kan het woord "hel" beteekenen "bodemhoogte" in verband met het werkwoord "helen", dat verbergen of beschutten beteekent, zoals ook in het woord "helm" als hoofdbeschutting.

Het woord "mond" is volgens hem vrij zeker op te vatten in de betekenis van "sterkte, veiligheidsplek".

Geheel samenvattend noemt hij de betekenis van de naam Helmond "een sterkte gelegen in een lage streek".

Wat er ook van zij, men kent geen een sluitende verklaring voor de naam Helmond.

Daarover zijn het de schrijvers zoals Schutjes, Frenken, Ouwerling en Heeren het wel eens.

"De STAD HELMOND".

In het "Oude Helmond" schrijft J.M.Th. Verschuieren, gemeente-archivaris van Helmond, het volgende:

"De op de oostelijke oever van het riviértje de AA ontstane gemeenschap wordt in 1178 vermeld in een Bul van paus Alexander III, gelegen aan de noord-zuid route, welke de ontoegankelijke Peel op Brabants grondgebied deed staan, en begunstigd door de politiek der hertogen van Brabant, is Helmonds gemeenschap in staat geweest zich méér dan de overige in "Pedellant" gelegen nederzetting te ontwikkelen, te eniger tijd zelfs de hoofdstad te worden van het grootste der vier kwartieren van de Meierij van 's Hertogenbosch.

De oprichting van de Broederschap van O.L.Vrouw of wel het Kloveniersgilde in 1186 en de stichting in 1231 van het klooster Binderen door Keizerin Maria van Brabant getuigen van een zekere opgang en van een verhoogde belangstelling van de zijde van de hertog van Brabant".

De tijd waarop Helmond stadsrechten verkreeg en dus tot stad verheven werd is niet met nauwkeurigheid vast te stellen. De drie oudste schepenakten resp. van 1281, 1283 en 1311, werden door schepenen reeds bekrachtigd met het "sigillum opidi de Helmont" of wel "met onser statzeghel".

Omliggende dorpen zien wij daarentegen zegelen "metten ghemeynen zeghel ons scependoms" of met "onser zeghel ons ghemeyns scependoms".

Een der oudste onder de vele nog aanwezige akten, waarbij aan de H. Geesttafel te Helmond roggepachten of andere grondrechten werden vermaakt of geschonken ten einde uit de opbrengst daarvan den arme te bedelen, is een giftbrief van 18 juli 1311, waarbij Rover van Marcel voor schepenen van Helmond aan de H. Geest aldaar een jaarlijkse erfpacht schenkt van een mud rogge, te doen uit zijn inkomsten om daarvoor jaarlijks schoenen te kopen voor de armen.

Misschien zijn er enkele onder ons die het woord H. Geest-tafel een vreemd woord vinden voor armenzorg. In de Hymne "Veni Sancte Spiritus" wordt de H. Geest genoemd "de vader der armen (pater pauperum) en "de schenker der liefde gaven" (dator munerum).

Daar deze akte ongeveer het oudste is onder de oorspronkelijke stukken, welke het gemeente-archief bevat, laten wij de inhoud daarvan in zijn geheel volgen:

Wij didderic van Dorne, Didderic Snoec, Henric der Kinderknappe, Peter Rolekens sone, Henric van Zonne een smet, Didderic van der Bruggen ende Godevart Jans Oghen sone, scepenen van Helmont, gruten alle dieghene, die desen brief solen zien ende horen lesen metter kennisse der warheit.

Wij doen kont alle denghenen nu sijn ende noch sijn solen, dat Rover van Marcel voir ons quam ende gaff een mudde roggen herefleke den armen ende Heleghe Gheest van Helmont, te gelden opten yersten Alrehelegendach, die na hore moder doet gelegen is uut sinen huysse ende sijnen lande, als 't in in die Haghe gelegen is, den armen scoen mede te copen jairlijcs opten voergeseden Alrehelegendach.

Ende dit mudde roggen gaff Rover herefleke in gherechter almissen ende in sijnen alinghen bedde ende doe sijn erve onbecommert was.

In orkonde welker dinc hebben Wij, voreghesede scepene, bezegelt desen brieff met onser statzeghel.

Dese brieff is gegeven in 't jair ons Heeren, dat men scrivet M^o CCC^o ende elve des Sonnesdaghes voir Sunte Mariën Magdalenendach.

(De jaarlijkse inkomsten van de Tafel van de H. Geest waren zeer aanzienlijk.

Niet alleen vond zij die in schenkingen, maar ook in de opbrengst van haar vaste eigendommen, waartoe o.a. behoorden het Gasthuis te Helmond en het Begijnhof).

Bovenstaande doet het vermoeden rechtvaardigen, dat

Helmond reeds in de 13e eeuw tot stad verheven was, niet-tegenstaande zij na de 13e tot zelfs nog in de 15e eeuw somstijds als een villa, vrijheid of dorp vermeld wordt.

In een processtuk uit 1548- '49 zegt de toenmalige Heer van Helmond, dat Helmond in 1360 maar een dorp was (een getuigenis van weinig waarde; wellicht wilde de Heer slechts te kennen geven, dat Helmond als toen nog van geen muren en poorten voorzien was).

Met zekerheid kunnen wij zeggen, dat Helmond tijdens de 14e eeuw officieel onder de steden van Brabant gerekend werd.

Ofschoon Schutjes deel IV blz. 113 zegt:

"In welken tijd Helmond onder de steden werd opgenomen is niet bekend, welligt in de XIV eeuw, doch zeker dagteekent dit van het begin der XV eeuw, vermits de inwoners ten jare 1419 poirters genoemd worden".

POORTERRECHT.

Oudtijds kan men geen ingezetene of, zoals het toen heette, poorter van Helmond worden wanneer men niet aan de daartoe gestelde eisen voldeed.

Uit de oudste ons bekende ordonnantie op het verkrijgen van de poortერი of het poorterschap, laten wij hier de aanhef volgen.

"Wij Joost van Cortenbach, Heere van Helmont, Borchgreff van der Vueren, Duijsborch etc.

Wij Borgemeesteren, Schepenen, Heilichengeestmeesteren, Kerckmeesteren, Deeckenen ende eensdeels der goeder mannen van den ambachten en de raedt van der Stadt van Helmont, doen condit, hoe dat wij met rijpen rade ende volkommen delibiratíe hebben gepoliceert, geraempt ende gestatueert tot oirboir, ende eere der Stadt voers. ende den gemeijnen ingesetenen.

Dat voirtan allen dieghenen, die een ingeseten van Helmond begert te zijn, zal gehouden weesen, voer ende eer hij binnen der voers. jurisdictie zal moegen coemen woenen, te coopen die porte ofte porterschap, voldoende den Heer, der Kercke, der stadt enden borgemeesteren, gevende denselven eensamenlijcken sesthien Carolusguldens tot twintich stuvers 't stuck gerekent".

Wie zijn poortergeld betaalde, voldeed gewoonlijk tevens hetgeen hij schuldig was aan het ambachtsgilde, waarin hij alsdan werd opgenomen, maar niet alvorens (in ieder geval na 1648) de eed van trouw afgelegd te hebben.

Kwam de poorter uit een andere gemeente dan moest hij voldoende getuigsschriften bij zich hebben anders kwam hij niet in aanmerking om poorter (burger) van de stad te worden.

Verder moest hij in goede financiële doen zijn.

Een gedeelte uit een van de vier artikelen die onderhouden moesten worden toont ons dit duidelijk.

"die oock sal sijn van alsulke qualiteit ende middelen, dat hij een tamelijke contributie metter gemeijnte van dragen ende te betalen, stellende tot zijn incomende borge alhier sufficient voor een somme van twee hondert gulden, opdat den H. Geest daerdoor intoecomende tijde niet en worde belast".

Uit bovenstaande blijkt wel dat men er vooral op bedacht was de armlastigen zoveel mogelijk buiten de stad te houden.

Hoe zwaar bovenstaande bepalingen golden moge blijken uit het Poortersboek van de jaren 1390-1528.

In "Oud-Helmond" lezen wij hierover:

"In eerste instantie worden 158 personen geregistreerd. Hierna volgt de inschrijving van één persoon op 6 febr. 1390 en wordt de volgende poorter ingeschreven op 27 mei van dat jaar. Duidelijk dat het bewijs is dat niet iedereen de vereiste Fl. 200,— kon betalen".

De AMBACHTSGILDEN

De Ambachtsgilden zijn in opkomst.

Dat der Teullingen of landbouwers wordt doorgaans als eerste vermeld.

De landbouw is altijd geweest en zal altijd blijven.

"Het is (volgens Frenken) waarop de wagen van heel het oeconomische volksleven voortrolt".

Zou het daarom zijn dat wij, als wij de ambachtsgilden gezamenlijk zien opgenoemd steeds weer opnieuw dat van de Teullieden het eerste tegen komen ?

In het 'Oude Helmond' lezen wij:

"Het ambacht der Bont en Pelsmakers doet in 1386 van zich spreken, wanneer in een ordonnantie van het ambacht bepaald wordt, dat niemand van buiten of van binnen Helmond meester mag worden, of hij moet poorter der stad zijn.

Ten aanzien van de Ambachtsgilden, niet te verwarren met de kerkelijke gilden, treft heer Jan III van Berlaer op 1 sept. 1389, t.w. 30 jaar eerder dan de heer van Eindhoven zulks daarvoor de aanwezige 5 gilden doet, een belangrijke maatregel.

In het stadsbelang bepaalt hij, dat er te Helmond 7 ambachtsgilden zullen zijn: het ambacht van teullieden, van bakkers en vleeshouwers, van schoenmakers, van wevers (ook wel het vierde ambacht geheten), van volders, van snijders en droogscheerders en tenslotte het ambacht van bontmakers. Iedere poorter is verplicht van een dezer lid te zijn.

Tot het schoenmakers-ambacht behoren de leerlooiers, de haammakers en de velbereiders; het weversambacht, dat zich hoofdzakelijk toelegt op het weven van linnens en bonten, zal ter stede gaan overheersen; onder snijdersambacht (ook drapeniersambacht geheten) ressorteren de kleermakers, de lakenverkopers, de drapeniers, de droogscheerders en de hoedenmakers.

De hoedenmakers ofwel de makers van "vilten" zullen naast de wevers een zeer belangrijke plaats in het economisch

leven gaan innemen.

Het ambacht der bont en pelsmakers heeft het bezit van een eigen waag.

Einde 16e eeuw houdt dit ambacht op te bestaan en voegen de leden zich bij het drapeniers ambacht".

Het gilde van het weversambacht heeft bestaan tot half okt.

1798. Op 16 okt. van dat jaar kwam het voor 't laatst bijeen, vlak voor het feest van hun patroonheilige, dat ieder jaar opnieuw op 23 oktober gevierd werd.

Op 16 oktober 1798 vinden wij dan ook vermeld, dat de kas van het gilde leeg was.

Toch bleven de Helmondse wevers ook na de ontbinding van hun gilde het St. Severusfeest nog jaarlijks vieren.

In het gemeente-archief vonden wij in "De Zuidwillemsvaart" van 7 dec. 1918, het volgende artikel van de heer W. Spooren, over de viering van dit jaarlijks feest:

"In de kerk van den H. Lambertus werd een plechtige H.Mis opgedragen.

Het was een lust om te zien, hoe propvol de kerk dan was en hoe broederlijk arbeider en patroon te zamen hun gebeden opwaarts zonden en gezamenlijk hun offertjes gingen storten voor hun patroonheilige .

Na afloop van de plechtigheid werd door enkele min-gegoede wevers een eigenaardige optocht georganiseerd".

"Een hunner, zo lezen wij verder, met een "drum" om het hoofd gebonden en met een schietspoel in de hand, werd op een ladder geplaatst en door vier andere wevers in triomf de stad rondgedragen.

(Daar velen het woord "drum" niet thuis zullen kunnen brengen volgt hier de verklaring.

Als het te weven stuk dat op de boom zat de gevraagde lengte had, dan werd het onderste gedeelte er met een vlijm scherp mes afgesneden.

Hieraan zaten dan nog de rafels van het garen.)

Met dit vrachtje sjokten ze van deur tot deur, straat in straat uit, en wisten zoo met een goed gevulde beurs !

's middags naar huis terug te keeren.

Aan belangstelling, vooral van de jeugd, en aan lachende toeschouwers was bij deze vertoning geen gebrek. Om de goede stemming erin te houden werden enkele liedjes gezongen".

Van het liedje, dat dan meestal gezongen werd, zijn deze drie coupletten nog bekend:

Sinte Severus is onze Patroon,
Wij weven de bonten de helft te schoon,
Van heldrom, heldrom, tjoek, tjoek, tjoek,
Van selderie koken wij soep.

Wij weven de stukken de helft te lank,
wij moeten ze weven gelijk eene plank,
Van heldrom, enz.

En al weven we ook bij dag en bij nacht,
Dan verdienen we nog maar een stuiver of acht,
Van heldrom, enz,...

Mochten er leden zijn die toevalligerwijs van dit liedje nog meer coupletten kennen, dan houdt ondergetekende zich aanbevolen.

Ook werd gezongen het volgende lied, dat ook niet in zijn geheel afgedrukt is. Ook voor deze tekst houden wij ons aanbevolen.

De linnenwever is een gladde kël,
Al steekt hij van den honger in een gerimpeld vel,
Fijn of grof, weven doet hij toch,
Van je roelen met de spoelen,
Van je tak, tik, tak !

Te mager voor de vlooiën, lust er hem geen een,
Hij weeft wel vele hemden, maar hij draagt er geen,
Fijn of grof, enz...

In deze trant ging het verder en het slot was:

Als hij dood gaat, gaat hij naar het graf,
Z'n ziel gaat naar den hemel en den duivel blijft
eraf,

Fijn of grof, enz...

De schrijver in 'de Zuidwillemsvaart' vertelt verder:

"Intussen was het in de cafe's, waar gezelschappen
gevestigd waren, flink druk geworden.

't Ging er royaal naar toe.

Dat kon lijden, want men had er een heel jaar voor uitge-
legd. Nu had men dan eens een dag volop te eten en te
drinken.

Hé, men moet het gezien hebben om het te kunnen geloven,
hoe gretig de vetste schotels in een ommezien naar binnen
werden gewerkt en hoe er geschanst en geslokt werd tot
men niet meer kon.

Niet zelden verdween er een eindje worst of wat er van
den feestdich overschoot ongemerkt in een der zakken voor
moeder de vrouw.

Den heelen middag bleef men aan 't eten en drinken.

Tusschen de gerechten in werd gezongen en gepraat; het
hoofd vormde het zingen van het lied van St. Severus".

Dit lied luidde als volgt, waarbij de schrijver aanmerkte:
"Wij hebben ons moeten behelpen met een gebrekkig af-
schrift, dat wie weet door hoeveel gebrekkige afschriften
is voorafgegaan".

Voorzang.

En waarom zouden wij niet zingen

Tot St. Severus lof en eer,

Daar er eertijds veel wondere dingen

Geschied zijn door den Opperheer,

Want in zijn leven daar staat geschreven,

Alsdát een duif vloog op z'n hoofd. 1)

1

Severus, bisschop van Ravenne,
 Was een gehuwd en heilig man;
 Wilt hem dan tot Uw patroon erkennen,
 Bijzonder al die weven kan,
 Want na het weven is hij verheven
 Als een bisschop wijd vermaard;
 Het is bijzonder een groot wonder,
 Dat hij als bisschop werd verklaard.

2

Hij was een uitstek der bisschoppen,
 Ja, met één woord gezegd, een baas;
 Hij was een man der hoogste toppen
 Ten tijde van St. Anastaat;
 Zijn goede leerling en zijn regeering
 Was door zijn bisdom wijd vermaard;
 Zijn goede plichting en groote stichting
 Het bisdom van Ravenne verklaard.

3

Komt dan, liefhebbers van het weven,
 En al die zijne kunst bemint,
 Laat God den Heere glorie geven,
 Dat men daar lang den kost mee wint.
 Zoo laat den hooren, zet op Uw ooren,
 Wat hij gedaan heeft van te voren;
 Hij ging ter kerke, dan aan 't werken,
 Het is de Heer, die alles loont.

Hij was een duif, ja zonder vlekken,
 Eenvoudig, maar ook als een leeuw;
 Hij overwon de ketterijen
 Ten tijde van de vierde eeuw.
 Zoo mag men spreken, het heeft gebleken,
 En men vereert ook Sint Severus' vrouw
 En dochter mede, omdat zij bleven
 Altijd de zuiverheid trouw.

Hoe wonder is God in zijn werken,
 De Heer die zij gebenedijd !
 De wevers zijn pilaars der kerken,
 Tot hunne zielen- zaligheid
 Severus' leven, in 't kort beschreven
 En zijn dienaars ten patroon,
 Was in zijn leven getrouw in 't weven
 Geniet nu zijn verdiende loon (2)

- 1) Men verhaalt van St. Severus, dat hij met zijn vrouw de H. Vincentia en zijn dochter de H. Innocentia weefde en spon, totdat hij bij een bisschopkeuze voor het bisdom Ravenna werd aangewezen voor de bisschopszetel, omdat een duif zich op zijn hoofd plaatste.
- 2) Door Heinrich Kühne, organist van de St. Lambertuskerk te Helmond 1862-1897, werd het lied drie- of vierstemmig op muziek gezet.

"Na den maaltijd -- zo lezen wij in bovengenoemd blad verder-- als het inmiddels donker geworden was, trok men wel eens in optocht met fakkels en lampions naar 'n ander cafe, waar een zuster-vereniging teerde.

Laat in den avond werd er eerst aan naar huis gaan gedacht. Doch men scheidde nooit, voordat men nog eens vrolijk den zevensprong had gedanst; die hoorde er bij, zoo 't scheen. Op de twee volgende dagen werd des avonds ter eere van St. Severus' vrouw en dochter nog wat nagevierd en daarmee was het feest gesloten".

Die naviering die gewoonlijk duurde tot en met 25 oktober, ze moesten immers voor St. Severus, zijn vrouw en dochter toch twee avonden hebben, viel niet in de smaak der feestgierende schoenmakers.

Immers 25 oktober, feestdag van St. Crispijn, patroon van de schoenmakers, moest alleen voor hen een feestdag zijn, daarom zongen ze dan ook:

Met Sinte Crispijn,
Moeten de wevers van de straat af zijn.

JAAR EN WEEKMARKTEN.

Van groot economisch belang is het in 1376 van Hertogin Johanna verkregen recht tot het instellen van drie jaarmarkten en een altoos op dinsdag te houden weekmarkt. Alle personen mochten op die dagen veilig aldaar ter markt gaan om er te kopen of te verkopen gelijk overal elders in de vrijheden van het Hertogdom Brabant op jaarmarkten gebruikelijk was.

De hertogin verleende tevens aan alle bezoekers der jaarmarkt een vrijgeleide bij het heengaan en huiswaarts keren. Dat vrijgeleide was van kracht drie dagen vóór tot drie dagen na de markt en voorzover als "alsulke personen tegen Ons ende Onsen Landen niet mesdaen en hebben".

Volgens dit octrooi werden bovenbedoelde markten door de Heer avn Helmond ingesteld.

Het vrijgeleide, waarvan in den octrooibrief sprake is, bestond hierin, dat allen, die anders om schulden of andere civiele zaken konden gegijzeld worden, als marktbezoekers onschendbaar waren, zodat schout of vorster geen beslag op hunne goederen mochten leggen.

De dinsdagse weekmarkt werd in het begin der 16e eeuw niet druk bezocht door de goede luiden, die hun beesten, boter, kaas, eieren en andere waren ter markt plachten te brengen; de oorzaak was, dat ook andere plaatsen in de Meijerij op dinsdag weekmarkt hielden.

Vandaar het verzoek aan de Raad van Brabant om de weekmarkt op zaterdag te stellen, welk verzoek werd toegestaan bij open brief van Keizer Karel V dd. 23 augustus 1538, nadat eerst advies van schepenen en Raad van 's Hertogenbosch was ingewonnen.

(Zij die de tentoonstelling "zeven ambachten en moderne industrie" bezocht hebben, hebben zeer zeker deze brief van Keizer Karel V op de tentoonstelling zien hangen).

Diensvolgens werd de weekmarkt verplaatst op zaterdag, zijnde de dag, waarop in andere plaatsen der Meijerij geen weekmarkt gehouden werd.

Bij dienzelfde open brief werd door Keizer Karel V nog bepaald, dat de bezoekers van deze markt wegens schulden (landschulden echter uitgezonderd) niet zouden mogen worden "gepraempt, gevangen of gearresteerd".

Viel er een feestdag op zaterdag, dan was er geen weekmarkt. Om dit ongerief te voorkomen, werd bij open brief van Keizer Karel V dd. 10 maart 1544 toegestaan, in zulk geval de weekmarkt op vrijdag te stellen.

Schutjes vermeld in zijn eerste deel blz 314 het volgende:

"de zaterdagsche weekmarkt heeft ten gevolge dat geen Israëliet zich te Helmond vestigt".

Br. B. v.d. Ven

Fig. J. H. Smith

Markt

Helmond

STAMBOOMONDERZOEK.

=====

Cfschoon reeds velen een hobby gevonden hebben in het uitzoeken van hun stamboom, kortweg genealogie genoemd, zijn velen hierin geïnteresseerd maar weten niet goed hoe men nu eigenlijk moet beginnen. Gaarne wil ik U op de weg helpen zich in deze materie te verdiepen.

In de regel kan eenieder, wanneer de parochie-registers en het schepen^{archief} bewaard bleven, tot kort vóór 1600 met zekerheid terug.

Dat betekent trouwens al een hele kluif: 4 eeuwen familie-geschiedenis, een 12-tal generaties !

Bedenk wel dat het welslagen in de eerste plaats afhangt van bewaarde en voor zijn onderzoek bruikbare archivalia. Het lukt echter niet zonder volharding en groeiend enthousiasme waarmee bergen moeilijkheden worden verzet.

U moet bij de procedure rekening houden met 2 tijdvakken n.l. 1814 en later - en de tijd vóór 1814.

In de Franse tijd werd n.l. de Burgerlijke Stand opgericht. Het is trouwens slechts vanaf die tijd dat wij er min of meer een vaste schrijfvorm van kennen.

Over familie-namen met de- en- van- hebben niets adelijks. Ook zijn er tientallen verschillende schrijfwijzen voor éénzelfde familienaam waarvan de naamdragers tot eenzelfde stamvader teruggaan.

De huidige schrijfwijze verschilt meestal van de oorspronkelijke.

Vóór 1800 nam men het niet zo nauw en werden de namen op het gehoor vastgelegd, bijvoorbeeld:

Greuters -Gruyters- Gruyter's- Gruutere's

Alvorens tot uitwerking over te gaan, geef ik U een voorbeeld van wat U MOET noteren om tot een goed beeld van Uw geslacht te komen:

Jan Hubert A. geb. Helmond 4.9.1904, textieltechnicus,
overl. ald. 26.4.1973: trouwde te Eindhoven 4.11.1926 met
Anna Maria B. geb. ald. 20.6.1901, overl. Den Bosch
18.12.1972.

Stel dat bovenstaand voorbeeld Uw vader en moeder is, dan
kunt U hieronder de volledige gegevens van broers en
zusters vermelden.

Mochten er hieronder getrouwden zijn die een "Stamhouder"
bezitten, dan vermeld U hier alleen de voornamen met een
verwijzing.

Voor deze zet U een nieuwe reeks op zoals hierboven om-
schreven.

Volg dezelfde werkwijze bij de broers en zusters van Uw
vader en Uw groot-vader.

Uitvragen en nota nemen van de verklaringen van deze personen
biedt vele mogelijkheden.

Namen, data e.d. kunnen gecontroleerd worden op bidprentjes,
geboortekaartjes, rouwbrieven enz.

Probeer eveneens foto's van familie-leden zoveel mogelijk
te bemachtigen.

U kunt Uw onderzoek voortzetten op het gemeente en rijks-
archief.

Hier bevinden zich de parochie-registers welke bestaan uit
10 jarige klappers van geboorte huwelijk en overlijding,
welke gratis ter inzage liggen.

De huwelijks- en overlijdingsakten zijn zeer belangrijk.

Oud-schrift ontcijferen, vooral dat van de 17e eeuw, is alleen
een kwestie van oefening.

Wie zich hiervoor niet inspant, krijgt dat nooit onder de
knie.

En, het is onontbeerlijk om volkomen te slagen in zijn opzet.
Interessante en boeiende cursussen betreffende oud-schrift
worden nogal eens door heemkundekringen gegeven.

Onze heemkundekring heeft zojuist een succesvolle cursus, die door de gemeente-archivaris de heer J.M.Th. Verschuieren werd gegeven, beeindigd. Alle deelnemers waren zowel over de leerstof als over de docent zeer enthousiast.

Ik wens U, zoekend naar Uw voorvaderen, veel succes in Uw snuffelwerk.

Fr. Steegmans.

JAARVERGADERING.

Op 23 januari j.l. werd in zaal d'Herberg de alg. jaarvergadering gehouden van onze kring. Opvallend was, dat er minder personen aanwezig waren dan op vorige jaarvergaderingen. Niettemin was het toch een zeer gezellige avond, die mede door de leden werd verzorgd. Bij de bestuursverkiezing werd de Hr. J. Bazen opgevolgd door de Hr. C. de Vries, die wij welkom heten in ons bestuur en waarvan wij veel aktiviteit verwachten. De voorzitter dankte de Hr. J. Bazen voor alles wat hij voor onze kring heeft gedaan, maar vooral benadrukte hij de gastvrijheid, die het bestuur steeds bij hem thuis mocht genieten. Hiermede danken wij tevens de Hr. F. Steegmans voor de uitstekende opzet en organisatie van de quiz van deze avond, de Hr. A. Swinkels voor de presentatie en de Hr. Th. v. Mierlo voor de vertoning van zijn prachtige dia's.

Het bestuur.
